در «قاب‌کوچک» بخوانید:
پرونده آهنگ‌های ماندگار تلویزیون

مجیدی این بار فیلمی درباره شیوع کرونا در چین می‌سازد
نمایش کرونا با زبان اصلی

جام جم
روزنامه فرهنگی، اجتماعی صبح ایران
www.jamejamdaily.ir
شنبه ۲۲ آذر ۱۳۹۹ | ۲۶ ربیع‌الثانی ۱۴۴۲ | ۲۰ صفحه | سال بیست‌ویکم - شماره ۵۸۲۶ | استان تهران و البرز ۲۵۰۰ تومان - دیگر استان‌ها ۱۵۰۰ تومان | Saturday - December 12, 2020

۱۰

بررسی جنبه‌های اجتماعی بودجه ۱۴۰۰ نشان می‌دهد در صورت تصویب این لایحه مشکلات زیادی برای سازمان‌های حمایتگر اجتماعی ایجاد خواهد شد

بودجه منهای جامعه

۱۸

گزارشی از پشت صحنه فصل چهارم «کودک شو» که مدتی است روی آنتن شبکه نسیم است

با ما کودک شو

۶-۷

افزایش مجدد حقوق کارگران به کجا می‌رسد؟

پرونده حقوقی ۹۹ بسته نشده است

ماجرای حقوق و دستمزد در ایران ماجرای عجیبی است. ماجرایی که به‌واسطه وجود تورم ساختاری در اقتصاد ایران و کاهش هرساله قدرت خرید شهروندان ایرانی به موضوعی همیشگی تبدیل شده‌است. موضوعی که به افزایش هر ساله رقم و سهم بودجه‌های جاری از مجموع منابع درآمدی کشور منجر می‌شود. گرچه در ظاهر ماجرا حقوق‌بگیران هر سال رقم بالاتری را نسبت به سال گذشته دریافت می‌کنند، اما هیچ‌کس از افزایش حقوق خود خوشحال یا حتی راضی نیست. افزایش حقوق‌هایی که صرفا روی کاغذ و به اصطلاح اقتصادی‌ها، افزایش‌های اسمی است تا واقعی. در اقتصاد معیشت آنچه مهم است قدرت خرید خانوار و نه میزان دریافتی حقوق و دستمزد است.

۳

ریشه‌یابی اظهارات مداخله‌جویانه رئیس جمهوری ترکیه

غلط اردوغان

ظریف: هیچ‌کس نمی‌تواند درباره آذربایجان عزیز ما صحبت کند

عکس: gettyimages | ۲

نگاهی به روایت‌های مختلف درباره چگونگی خلق تصنیف به‌یاد ماندنی «کاروان شهید»

آتش در کاروان

۱۰-۱۱

بیشتر بخوانید

خدمات گروه‌های جهادی در ایام کرونا افزایش داشته است

جهادی خسته نمی‌شود

۱۳

علیرضا در اولین بازی خود برای آنتورپ و مقابل تاتنهام، عملکرد درخشانی از خود نشان داد

بیرانوند: از مردم ایران انرژی گرفتم

۱۷

نگاهی به سیاست‌های کشورهایی که اکنون واکسیناسیون کووید-۱۹ را شروع کرده‌اند

۸ میلیارد انسان در صف چند میلیون واکسن

۱۴

گفت‌وگو با سیدعلی میرافضلی درباره روزگار کرونایی

زندگی را به آینده موکول نکنیم

۲۰

یادداشت

بلندپروازی های اردوغانی

سید محمدرضا میرتاج‌الدینی
نماینده تبریز

در طول سال‌های گذشته بارها شاهد بودیم که رجب طیب اردوغان، رئیس جمهوری ترکیه ادعاهای بلندپروازانه‌ای را درخصوص تمامیت ارضی ایران مطرح کرده است. سیاست‌های غلطی او که او در این زمینه تاکنون از خود نشان داده درنهایت به ضرر او تمام خواهد شد. این‌گونه سخنان زمینه را برای تنش‌آفرینی و تفرقه‌افکنی و طرح موضوعات قوم‌گرایانه فراهم می‌کند.

اردوغان در طول این مدت باید متوجه این مساله شده باشد که دوران عثمانیسم و طرح موضوعاتی مرتبط با امپراتوری عثمانی در زباله‌دان تاریخ دفن شده است و الان زمان همکاری و همگرایی میان کشورها، دولت‌ها و ملت‌هاست. همچنین سیاستگذاران ترکیه باید متوجه باشند که به اصول و روابط دیپلماتیک و حقوق بین‌الملل و مرزهای جغرافیایی احترام بگذارند. نگاه اشتباهی که اردوغان، رئیس جمهوری ترکیه طی این سال‌ها داشته، نشان می‌دهد او نسبت به مسائل مرتبط بر حسن همجواری میان کشورها توجه کافی نشان نداده است. این نوع نگاه غلط حتی در شعری که از سوی او در جریان رژه پیروزی ارتش جمهوری آذربایجان در باکو به‌طور آشکار خوانده شد خود را نشان می‌دهد.

براساس شعر قرائت شده، شاعر در غم از دست دادن قسمت‌هایی از مام‌وطن که در آن سوی ارس قرار دارد، نالان است. این مناطق بخش‌هایی از سرزمین‌هایی است که به‌واسطه جنگ‌های میان ایران و روس و انعقاد قرارداد ترکمانچای از ایران جدا شده‌اند. اگر او به‌واسطه همین کم‌دقتی، این شعر را در روز استقلال جمهوری آذربایجان قرائت می‌کرد این مساله ممکن بود از سوی کسانی که مدعی بازگشت آن مناطق به ایران هستند به طرح چنین ادعاهایی بپردازند.

وقتی اردوغان به عنوان عالی‌ترین مقام اجرایی یک حکومت این‌گونه ناشیانه و بدون رعایت اصول دیپلماسی، این ادعاها را مطرح می‌کند ممکن است عده‌ای دیگر با طرح دعاوی ارضی مباحث دیگری را عنوان کنند. این در حالی است که سیاست جمهوری اسلامی ایران، همکاری با کشورهای دیگر به‌ویژه دولت‌های مسلمان و همسایه مثل جمهوری آذربایجان و ترکیه است. ما با این کشورها براساس همکاری و همگرایی و اصول مرتبط با روابط دیپلماتیک رفتار می‌کنیم و با آنها تعامل داریم. بنابراین باید توجه داشت این اظهارات اختلاف‌برانگیز و فتنه‌افکنانه اردوغان حاکی از بلندپروازی‌ها و نگاه‌های ملی‌گرایانه و قوم‌گرایانه او دارد و او با این سخنان پا را از گلیم خود درازتر کرده و به همین خاطر، سخنان او را محکوم می‌کنیم.

نکته

تعیین دستمزد باید توافقی باشد

علی بابایی کارنامه
رئیس فراکسیون کارگری مجلس

یکی از مباحث بسیار مهمی که هر ساله روی آن بحث می‌شود موضوع تعیین حداقل مزد و میزان افزایش آن -چه در حوزه کارمندی و چه در حوزه کارگری- است. البته میزان افزایش حقوق در حوزه کارمندی از سوی دولت در لایحه بودجه پیشنهاد شده و مجلس شورای اسلامی در قالب بررسی مفاد بودجه سالانه درباره میزان آن تصمیم‌گیری می‌کند. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، عدد ۲۵ درصد برای این موضوع پیشنهاد شده است. به نظر می‌رسد این میزان افزایش، بدون هیچ حمایت دیگری از سوی دولت برای کارمندان کشور در سال آینده کافی نبوده و نمی‌تواند کاهش قدرت خرید آنها را پوشش دهد.

در کنار این موضوع، یکی دیگر از مباحث مهم تعیین مزد کارگری است. اهمیت این موضوع از این منظر است که تعداد آمار یا اصطلاحا بعد خانوار جامعه کارگری در کشور رقم بسیار بالایی است. بر اساس آخرین بررسی‌های صورت‌گرفته، جامعه کارگری در ایران جمعیتی حدود ۴۵ میلیون نفر را پوشش می‌دهد. جمعیتی که نقش زیادی در پارامترهای اقتصاد کلان کشور دارد. ضمن این که بر اساس تاکیدات سازمان بین‌المللی کار، تعیین دستمزد نیروی کار باید از طریق توافق میان کارگران و کارفرمایان باشد و دولت موظف است بر موضوع توافقی بودن افزایش حقوق‌ها نظارت کند. در قانون کار نیز به این موضوع که شورای عالی کار با حضور و نظارت دولت و بر اساس توافق کارگر و کارفرما باید میزان افزایش هر ساله حقوق را تعیین کند تاکید شده است. اما متاسفانه دولت در سال‌های اخیر به جای نظارت بر تصمیمات این شورا به تعیین‌کننده اصلی خط مشی برای این مجموعه تبدیل شده و به صورت یکطرفه در حال دخالت در تصمیمات آن است که نمونه آن را می‌توان سال گذشته دانست که نمایندگان جامعه کارگری مصوبه شورای عالی کار مبنی بر افزایش ۲۱ درصدی مزد را امضا نکردند. مصوبه‌ای که البته به رغم عدم تایید نمایندگان جامعه کارگری مصوب و اجرا شد. بر اساس مطالعات و تحقیقات صورت‌گرفته و با توجه به شاخص مهمی چون شاخص تورم اعلامی از سوی بانک مرکزی که به نظر می‌رسد نرخ آن در سال آینده از امسال نیز بیشتر باشد، با بررسی هزینه سبد معیشت خانوار و با توجه به وضعیت عرضه و تقاضای نیروی کار و از همه مهمتر توجه به معیشت اقشار کم‌درآمد جمع‌بندی شخصی من این است که دولت و مجلس باید به یکدیگر کمک کنند تا افزایش حقوق حداقل به کف ۴۰ درصد برسد؛ چراکه با توجه به شرایط اقتصادی موجود اگر این کار صورت نگیرد به کارگران جفا شده است. البته این حرف به آن معنا نیست که همه هزینه‌های این کار بر عهده کارفرمایان باشد چراکه کارفرمایان نیز مشکلات خودشان را دارند و شاید عملا انجام چنین کاری از سوی آنها مقدور نباشد. پیشنهاد مشخص این است که دولت بر اساس مطالعات میدانی و پایشی که انجام می‌دهد ماده واحده‌ای را در بودجه قرار داده و از محل منابع این ماده واحده تا سقف ۱۵ هزار میلیارد تومان، یک سبد کالا یا بن کالای غیرنقدی به کارگران و خانواده‌هایشان پرداخت شود تا حداقل بخشی از افزایش هزینه‌های کارگران تامین شود. از طرفی حداقل افزایش حقوق سالانه مستقیما از سوی کارفرمایان و طی یک فرآیند توافقی میان جامعه کارفرمایی و کارگری رخ دهد.

درنگ

بودجه غیرقابل پذیرش

دکتر حسن موسوی‌چلک
رئیس انجمن مددکاران اجتماعی ایران

امروزه مسائل و آسیب‌های اجتماعی یکی از نگرانی‌های جدی در کشور است. در این بین می‌توان به موارد زیادی اشاره کرد؛ مواردی مانند کاهش سن افراد در معرض آسیب، زنانه‌تر شدن آسیب‌ها در حوزه موادمخدر ظهور و بروز آسیب‌های اجتماعی نوپدید تحت تاثیر فناوری، فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، افزایش کودکان کار و خیابان، بی‌خانمان‌ها، متکدیان و ...، این موارد خودگویای لزوم اهمیت توجه بیش از پیش به کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی در نظام سیاستگذاری‌های کلان کشور است.

بودجه سالانه هم بخشی از این سیاستگذاری محسوب می‌شود. مروری اجمالی بر وضعیت بودجه حوزه مسائل و آسیب‌های اجتماعی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰، نشان می‌دهد که دولت نه فقط برای توجه به آسیب‌های اجتماعی گام اساسی برنداشته، بلکه شاهد روند کاهشی در برخی از این حوزه‌ها هستیم. براساس لایحه بودجه ۱۴۰۰، بودجه پیش‌بینی‌شده برای «اعتیاد» حدود ۴۶۰ میلیارد تومان است که به نسبت سال ۱۳۹۹ که حدود ۵۲۰ میلیارد تومان بوده، شاهد کاهش بیش از ۱۱ درصدی آن هستیم. این نوع بودجه‌ریزی با هیچ عقل سلیمی تطبیق ندارد، چراکه اعتیاد اولین مشکل اجتماعی کشور محسوب می‌شود. ولی در بودجه آن بی‌توجهی می‌شود. گرچه ممکن است این کاهش مربوط به یک یا چند دستگاه باشد، ولی در نهایت می‌توان گفت بودجه مبارزه با اعتیاد کم شده است.

باید به بودجه پیش‌بینی شده برای مساله سکونتگاه‌های غیررسمی (حاشیه‌نشینی) نیز اشاره کرد، در لایحه سال ۱۴۰۰، مبلغ سه میلیون و ۵۲۰ هزار میلیون ریال پیشنهاد شده که به نسبت سال ۱۳۹۹ که مبلغ چهار میلیون و ۴۲ هزار و ۳۳۹ میلیون ریال بوده، شاهد کاهش حدود ۱۳ درصدی هستیم. این موضوع را درنظر داشته باشید که سکونتگاه‌های غیررسمی یکی از پنج مساله دارای اولویت کشور است و براساس آمار وزارت راه و شهرسازی، حدود ۲۱ میلیون نفر در محلات ناکارآمد شهری زندگی می‌کنند. در حالی که در بسیاری از این مناطق، مردم به حداقل‌های خدمات عمومی هم دسترسی ندارند و شاخص‌های رفاه معمولا از سایر مناطق پایین‌تر است. همین ویژگی، آسیب‌پذیری بیشتر در حوزه آسیب‌های اجتماعی را بیش از دیگر مناطق خواهد کرد. البته در لایحه پیشنهادی سال ۱۴۰۰، در برخی از حوزه‌های مرتبط با آسیب‌های اجتماعی، شاهد رشد بودجه هستیم که به نسبت گستردگی موضوعات مرتبط با آسیب‌های اجتماعی، نباید انتظار معجزه از این بودجه برای کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی داشته باشیم. گرچه بر این باورم که مدیریت بهینه منابع در حوزه آسیب‌های اجتماعی هم مهم است. در حوزه کودکان آسیب‌پذیر، بودجه پیشنهادی در سال ۱۴۰۰ به نسبت سال ۱۳۹۹ از رشد حدود ۳۱ درصدی، بودجه مفاسد اخلاقی از رشد حدود ۴۵ درصدی، طلاق رشد بیش از ۶۰ درصدی، و سایر آسیب‌های اجتماعی (نوع آسیب مشخص نیست) از رشد ۱۳۱ درصدی برخوردار هستند. انتظارم به عنوان رئیس انجمن مددکاران اجتماعی از مجلس این است که در بررسی لایحه بودجه، نگاه ویژه‌تری به بودجه کنترل و کاهش آسیب‌های اجتماعی داشته باشند تا جبران کم‌توجهی دولت شود.

نگاه

هرکجا مرز کشیدند شما پل بزنید

مهدی قزلی
نویسنده

چند سال پیش که در جایزه ادبی جلال آل‌احمد بخش ویژه ادبیات افغانستان را در نظر گرفتیم، شروع کردیم به بررسی کتاب‌های منتشرشده در هشت سال منتهی به برگزاری جایزه جلال و از هر طرف رفتیم، به نام محمداعظم رهنورد زریاب برخوردیم. زریاب از نویسندگان معمر افغانستانی بود که در هیچ دوره‌ای از کار نوشتن دست نکشیده بود و همین استمرار باعث شده بود اهل فرهنگ و ادبیات در افغانستان نام او را در ذهن به عنوان یکی از ستون‌های رمان و ادبیات داستانی حک کرده باشند. با محمدحسین جعفریان برای دیدار و دعوت او به ایران برای شرکت در اختتامیه جایزه جلال، به خانه‌اش در کابل رفتیم. زریاب کم‌حرف بود، نشست و حرف‌های ما را گوش کرد. از عکس‌العمل‌هایش نمی‌فهمیدیم که به آمدن ایران راغب است یا نه. بیشتر از هر چیز برایش باورپذیر نبود که کسی از کشور همزبان و همسایه آمده باشد و برای تجلیلش پیشنهاد آورده باشد. راستش آنچه برای ما مشخص شد، این‌که در افغانستان هم علی‌رغم این‌که شناخته شده بود، ولی کسی برای توجه و تجلیل سراغش را نگرفته بود. شاید گذر از ۷۰ سالگی هم بی‌اثر نبود. گفت: ما جلال را می‌شناسیم، اما شما ما را نمی‌شناسید. گفتم ما الان در خانه شما هستیم، برای دعوت‌تان، همین یعنی می‌شناسیم‌تان و حتی اگر این شناخت کافی نباشد، این را قدم اول حساب کنید به دید و بازدید ادبای ایران و افغانستان. وقتی داشتیم از خانه‌اش می‌رفتیم، برای بدرقه تا کنار در همراه‌مان آمد. کنار در خروجی عکسی بزرگ از احمد شاه مسعود به دیوار خانه‌اش بود که روی عکس بریده‌ای از یک شعر بود.

آبروی زمین
از خاکی سر برآورده است
که تو در آن آرمیده‌ای

جعفریان به زریاب گفت این شعر را او سروده است. تا آن موقع زریاب پیرمردی کسل بود و نیمه خواب‌آلود که این جمله محمدحسین جعفریان خواب از سرش پراند. بین خودش و ما چیزی پیدا کرد که پیوندمان می‌زد. کلماتی فارسی از قلم یک شاعر ایرانی بر دیوار خانه یک نویسنده افغانستانی، چنان حسی از یکی بودگی ایجاد کرد که در برق چشمانش دریافتم او دعوت‌مان را خواهد پذیرفت. چند وقت بعد با لبخند جایزه‌اش را از دست وزیر فرهنگ ایران در سن تالار وحدت، در اختتامیه مهم‌ترین جایزه ادبی ایران گرفت و می‌دانم بعد از آن لااقل دوبار دیگر به ایران سفر کرد.

وقتی خبر از دنیا رفتنش را شنیدیم، یاد آرزوی زریاب افتادم. دوست داشت قلعه الموت را ببیند و آن موقع که مهمان ما بود، به خاطر زمستان و برف نمی‌شد ببریمش. به او گفتم پای شما تازه به ایران باز شده، ان‌شاءا... در فصلی بهتر بیایید با هم می‌رویم، نشد و نخواهد شد دیگر. آرزوی زریاب البته فقط دیدن الموت نبود، دید و بازدید ادیبان و فرهیختگان ایران و افغانستان آرزوی مهم‌تری است که هنوز آنچنان که باید نشده. باشد که بشود.